

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО
Кафедра «Економіка і бізнес»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки і бізнесу
доцент Лариса БОЛТЯНСЬКА
«30» серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Інноваційний розвиток підприємств»

для здобувачів ступеня вищої освіти «*Магістр*»
зі спеціальності 242 «Туризм» за ОПП Туризм»)
(на базі ОС «Бакалавр»)
факультет економіки та бізнесу

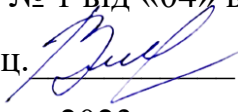
2023-2024

Робоча програма навчальної дисципліни **«Інноваційний розвиток підприємств»** для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 242 «Туризм» за ОПП Туризм (на базі ОС «Бакалавр») факультет економіки та бізнесу. Запоріжжя, ТДАТУ. 12 с.

Розробник: Віта ТЕБЕНКО, к.е.н., доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки і бізнесу
Протокол № 1 від «30» серпня 2023 року
Завідувач кафедри економіки і бізнесу
доцент Лариса БОЛТЯНСЬКА
«30 » серпня 2023 р.

Схвалено методичною комісією факультету економіки та бізнесу зі спеціальності 242 «Туризм» за ОПП Туризм (на базі ОС «Бакалавр»)

Протокол № 1 від «04» вересня 2023 року
Голова, доц. Юлія ВОРОНІНА
«04» вересня 2023 року

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів - 5	Галузь знань <u>24 «Сфера обслуговування»</u> (шифр і назва)	вибіркова (нормативна або вибіркова)	
Загальна кількість годин – 150	Спеціальність <u>242 «Туризм»</u> (шифр та назва)	Курс	Семестр
Змістових модулів –2		М 2	3-й
Тижневе навантаження: аудиторних – 3 самостійної роботи – 12	Ступінь вищої освіти: «Магістр»	Вид занять	Кількість годин
		Лекції	10 год.
		Лабораторні заняття	-
		Практичні заняття	20 год.
		Семінарські заняття	-
		Самостійна робота	120 год.
		Форма контролю: диференційований залік	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу- формування у здобувачів знань та вмінь щодо забезпечення інноваційного розвитку підприємства, оцінювання його інноваційного потенціалу, обґрунтування та реалізації ефективних господарських рішень з розвитку економіки підприємства на інноваційних засадах.

Завдання курсу: вивчення понятійного апарата дисципліни «Інноваційний розвиток підприємства»; освоєння методологічних основ формування організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку підприємства; вивчення теоретичних основ і оволодіння методичними підходами щодо вибору напрямків інноваційного розвитку підприємства; вивчення критеріїв оцінювання результативності формування та використання інноваційного потенціалу підприємства; набуття вмінь обґрунтовувати напрямки пріоритетного інноваційного розвитку та альтернативні варіанти управлінських рішень.

Предмет курсу – процес, в ході якого наукова ідея доводиться до стадії практичного використання і починає давати економічний ефект, тобто набуває економічного змісту, а його результат (нововведення) доведене до стадії комерційного використання і одержання ознак ринку.

В результаті вивчення дисципліни здобувач повинен **знати:**

- сучасні організаційні форми інноваційного розвитку підприємства, його основні етапи та принципи ефективної взаємодії учасників даного процесу;
- методичні положення та інструментарій оцінювання інноваційного розвитку підприємства;
- світовий досвід державної підтримки інноваційного розвитку підприємства, методи та моделі його державного регулювання;
- стратегії виходу підприємств із кризового стану на основі впровадження інновацій;
- інструментарій залучення інвестицій в інновації та методичні засади оцінювання результативності інвестування;
- імперативи формування ринку наукових розробок та інноваційних ідей в Україні;
- основні технології охорони прав та економіки інтелектуальної власності, зокрема стандарти й об'єкти права інтелектуальної власності в Україні.

Здобувач повинен **вміти:**

- обґрунтовувати напрямки пріоритетного інноваційного розвитку підприємства з урахуванням потреб та особливостей національної економіки;
- збирати і систематизувати маркетингову інформацію для відбору цільових ринків, вимірювання і прогнозування попиту, позиціонування інноваційної продукції підприємства;
- оцінювати стан, динаміку, ефективність використання інноваційного потенціалу підприємства та обґрунтовувати пріоритетні напрямки його нарощування;
- розробляти та обґрунтовувати управлінські рішення щодо забезпечення ефективності інноваційного розвитку суб'єктів господарювання;
- ідентифікувати та оцінювати ризики інноваційної діяльності, а також контролювати їхній рівень;
- економічно обґрунтовувати вибір способу охорони прав інтелектуальної власності підприємства.

3.ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 *Теоретичні та організаційні засади інноваційного розвитку*

Тема 1. Інновації і циклічність економічного розвитку [1, 2,3, 5].

Поняття інновацій, їх вплив на економічну систему. Типи розвитку економіки. Поняття економічного зростання. Причини циклічного розвитку економіки. Теорія "довгих хвиль" М. Д. Кондратьєва. Положення теорії Й. Шумпетера. Економічні цикли. Фази економічних циклів. Причини економічних циклів.

Тема 2. Ключові поняття інноваційного розвитку [2, 4, 6]

Сутність інновацій. Класифікація інновацій Й. Шумпетера. Класифікація інновацій. Концепція життєвого циклу інновацій. Етапи життєвого циклу інновації. Етапи і стадії інноваційного процесу. Фундаментальні і прикладні дослідження. Основні поняття.

Тема 3. Вимірювання рівня інноваційного розвитку та чинники його формування [5, 8, 9].

Формування інноваційної моделі розвитку. Чинники, які сприяють або протидіють розвитку інноваційних процесів. Оцінювання ефективності інвестицій.

Оцінювання економічних, науково-технічних і соціальних наслідків їх впровадження.

Тема 4. Сучасні організаційні форми інноваційного розвитку [1, 3, 6]

Сфера інноваційної діяльності. Поділ ринкових суб'єктів інноваційної діяльності на категорії. Венчурне підприємство та його форми. Особливості формування та функціонування бізнес-інкубаторів. Оцінка складових їх майбутнього успіху.

Тема 5. Інфраструктура ринку інновацій [4, 5, 7]

Розвиток інноваційної інфраструктури на макроекономічному рівні. Поняття ринку інновацій та його спеціальні особливості. Об'єкти ринку інновацій.

Попит на ринку інновацій. Ринкові та технологічна невизначеність інновацій.

Основні вимоги до формування ефективного механізму функціонування інфраструктури ринку інновацій. Основні функції інноваційної інфраструктури.

Елементи інноваційної інфраструктури. Складові елементи та характеристики форм передачі технологій на ринку інновацій.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. *Система та управління інноваційним розвитком*

Тема 6. Національні інноваційні системи [5, 7].

Поняття «національна інноваційна система». Загальні методичні принципи концепції національної інноваційної системи. Основні методичні підходи до визначення сутності поняття НІС. Основні складові загальної характеристики

НІС. Типи НІС. Структури національної інноваційної системи. Поняття і модель інноваційного розвитку та її основні елементи. Види моделей інноваційного розвитку. Чинники неефективності функціонування НІС України. Перспективні напрями науково-технічних розробок в Україні. Перспективні шляхи управління розвитком НІС.

Тема 7. Маркетинг інновацій [3, 5, 6]

Поняття маркетингу інновацій. Головні завдання маркетингу інновацій. Варіанти інноваційного циклу та типи підприємств-інноваторів. Завдання маркетингу інновацій для підприємств інноваційного бізнесу. Специфіка ринкових досліджень для виявлення та аналізу попиту на інновації. Класифікація незадоволених потреб споживачів та товаровиробника. Фактори, які враховують під час попиту на нові товари.

Тема 8. Стратегії та бізнес-моделі інноваційного розвитку підприємства [5, 7]

Поняття і принципи функціонування інноваційного підприємства. Чинники формування інноваційного підприємництва. Види інноваційного підприємництва. Стратегії інноваційного розвитку підприємства. Особливості розробки інноваційної стратегії розвитку підприємства. Рівні стратегічного планування інноваційної діяльності на підприємстві. Способи та методи активізації інноваційної діяльності на підприємстві. Етапи розроблення й реалізації інноваційного проекту. Групи бізнес-процесів управління інноваційними проектами.

Тема 9. Ризики в інноваційній діяльності та управління ними[1, 2, 4,5]

Поняття ризику та основні причини невизначеності. Види ризиків. Ризики, спричинені впливом факторів макро- та мікросередовища. Цілі та етапи управління ризиками. в інноваційній діяльності. Методи управління ризиками в інноваційній діяльності. Методи оцінки ризиків в інноваційній діяльності.

Тема 10. Інноваційний потенціал підприємства [1,3,7]

Основні умови переходу підприємства на інноваційний шлях розвитку. Поняття інноваційного потенціалу. Структура потенціалу інноваційного розвитку. Оцінка інтелектуальної складової. Інтегральна оцінка інтелектуальної складової. Оцінка інформаційної складової. Оцінка інтерфейсної складової та науково-дослідної. Інтегральне оцінювання складових інноваційного потенціалу. Показник ринкового потенціалу.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість				
			ЛК	лаб	ПР	СРС	балів

Змістовий модуль 1.							
Теоретичні та організаційні засади інноваційного розвитку							
1	Лекція 1	Інновації і циклічність економічного розвитку	2				-
	Практичне заняття 1	Інновації і циклічність економічного розвитку			2		4
	Самостійна робота	Опрацювання матеріалу лекцій та робота на ОП				10	4
2	Практичне заняття 2	Ключові поняття інноваційного розвитку			2		4
	Самостійна робота	Опрацювання матеріалу лекцій та робота на ОП				10	4
3	Лекція 2	Вимірювання рівня інноваційного розвитку та чинники його формування	2				-
	Практичне заняття 3	Вимірювання рівня інноваційного розвитку та чинники його формування			2		4
	Самостійна робота	Опрацювання матеріалу лекцій та робота на ОП				10	4
4	Практичне заняття 4	Сучасні організаційні форми інноваційного розвитку			2		4
	Самостійна робота	Опрацювання матеріалу лекцій та робота на ОП				10	4
5	Лекція 3	Інфраструктура ринку інновацій	2				-
	Практичне заняття 5	Інфраструктура ринку інновацій			2		4
	Самостійна робота	Опрацювання матеріалу лекцій та робота на ОП				10	4
6-7	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК I				9	-
	ПМК I	Підсумковий контроль за змістовий модуль I					10
Всього за змістовий модуль 1 – 75 год.			6	-	10	59	50
Змістовий модуль 2.							
Система забезпечення та управління інноваційним розвитком							
8	Практичне заняття 6	Національні інноваційні системи			2		4
	Самостійна робота	Опрацювання матеріалу лекцій та робота на ОП				10	4
9	Лекція 4	Маркетинг інновацій	2				-
	Практичне заняття 7	Маркетинг інновацій			2		4
	Самостійна робота	Опрацювання матеріалу лекцій та робота на ОП				10	4
10	Практичне заняття 8	Стратегії та бізнес-моделі інноваційного розвитку підприємства			2		4

	Самостійна робота	Опрацювання матеріалу лекцій та робота на ОП				10	4	
11	Лекція 5	Ризики в інноваційній діяльності та управління ними	2				-	
	Практичне заняття 9	Ризики в інноваційній діяльності та управління ними			2		4	
	Самостійна робота	Опрацювання матеріалу лекцій та робота на ОП				10	4	
12	Практичне заняття 10	Інноваційний потенціал підприємства			2		4	
	Самостійна робота	Опрацювання матеріалу лекцій та робота на ОП				11	4	
13-14	Самостійна робота	Підготовка до ПМК 2				10		
	ПМК 2	Підсумковий контроль за змістовий модуль 2					10	
Всього за змістовий модуль 2 - 75 год.			4		10	61	50	
Всього з навчальної дисципліни –150 год.								100

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ №1

1. Циклічні закономірності в економіці.
2. Теорії циклічного економічного розвитку.
3. Циклічність інноваційного розвитку.
4. Інноваційні кластери і економічний розвиток.
5. Вплив технологічних укладів на економічний розвиток.
6. Інновації: економічна суть, класифікація, типи.
7. Сутність інноваційної діяльності.
8. Інноваційний продукт і інноваційна продукція.
9. Інноваційний розвиток підприємства: сутність, напрями, принципи.
10. Сутність і класифікація напрямків інноваційного розвитку.
11. Схема вибору напрямків інноваційного розвитку.
12. Управління вибором напрямків і варіантів інноваційного розвитку підприємства.
13. Способи вимірювання рівня розвитку інноваційного розвитку підприємства.
14. Інформаційна база для оцінки рівня інноваційного розвитку підприємства.
15. Сутність інноваційної інфраструктури.
16. Інфраструктура ринку інновацій та його складові.
17. Особливості формування вітчизняної інноваційної інфраструктури.
18. Специфіка придбання ліцензій на інноваційну продукцію.

19. Сутність інформаційно-комунікаційних технологій у контексті інноваційного розвитку.
20. Глобалізація інноваційного розвитку та інформаційні комунікації.
21. Оцінка інформаційно-комунікаційних технологій у контексті розвитку інноваційної економіки.
22. Проблеми інформаційного забезпечення інновацій.

**ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ
НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ №2**

1. Складові національної інноваційної системи та рівень їх розвитку в Україні.
2. Структура національної інноваційної системи.
3. Передумови і проблеми створення національної інноваційної системи в Україні.
4. Зарубіжний досвід формування національних інноваційних систем.
5. Сутність і класифікація маркетингових інновацій.
6. Особливості основних функцій маркетингу інноваційної продукції.
7. Формування інструментарію маркетингу інновацій на основі функціональних послідовностей інноваційного процесу.
8. Управління торговою маркою та аналіз франчайзингової форми.
9. Використання бренда в контексті інноваційного маркетингу.
10. Формування критеріальної бази для оцінки альтернатив маркетингових інноваційних рішень.
11. Стратегічний інноваційний розвиток підприємства.
12. Етапи інноваційної стратегії підприємства.
13. Бізнес-моделі інноваційного розвитку підприємства.
14. Проектне управління інноваціями на підприємстві.
15. Фінансово-економічні критерії ефективності інвестиційних проектів.
16. Сутність інноваційного потенціалу підприємства.
17. Елементи інноваційного потенціалу підприємства.
18. Інноваційний потенціал та інноваційна активність.
19. Оцінювання інноваційного потенціалу підприємства.
20. Методика комплексного оцінювання інноваційного потенціалу.
21. Система механізмів інвестування.
22. Механізми мобілізації власних коштів.
23. Механізми мобілізації позикових коштів.
24. Механізми мобілізації залучених коштів.
25. Формування та оптимізація складу інвестицій для фінансування інновацій.
26. Суть ризиків та особливості їх прояву в інноваційній діяльності підприємств.
27. Чинники формування ризиків в інноваційній діяльності підприємства проектів.

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання, які використовуються в процесі проведення лекційних та практичних занять з навчальної дисципліни ІРП: лекції з використанням мультимедійних презентацій та проблемного викладання, робота в групах, розв'язування ситуаційних завдань, кейсів.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Інноваційний розвиток підприємства: навч. посіб./ Пугач А.М., Демчук Н.І., Довгаль О.В., Крючко Л.С., Тягло Н.В.– ФОП Швець В.М., 2018. 348с.
2. Шиян Н.І. Інноваційний розвиток підприємства: навч. посібник. Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Харків, 2019. 245с.
3. Заблоцький Б.Ф. Економіка й організація інноваційної діяльності: Навч. посібник.: 2-ге вид. –Львів: «Новий Світ – 2000», 2020. 427 с
4. Рудь Н. Економіка та організація інноваційної діяльності : підручник / Н. Рудь, А. Гордійчук. - 2-е вид., перероб. і доп. - Луцьк : ІВВ Луцького НТУ, 2019. 446 с.
5. Руснак А. В. Економіка та організація інноваційної діяльності : навчальний посібник / А. В. Руснак, О. Г. Савченко, Д. А. Ломоносов. Миколаїв : Іліон, 2021. 324 с.
6. Гутурова О. І., Ярута М. Ю., Сисоєва С. І. Економіка та організація інноваційної діяльності. Навч. посібн. Харк. нац. аграр. ун -т ім. В. В. Докучаєва. Харків. 2019. 227 с.

Допоміжна:

7. Копитко М. І. Управління інноваціями: навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни у схемах і таблицях. Львів: ЛьвДУВС. 2019. 292 с.
8. Тебенко В.М. Економіка та організація інноваційної діяльності: Електр. навч. посібн. – 2 вид., - 2018р. Режим доступу: https://elib.tsatu.edu.ua/dep/feb/ptbd_1/page34.html
9. Волков О.І., Денисенко М.П. та інш. Економіка і організація інноваційної діяльності: Підручник / третє видання. – К.: Центр учбової літератури, - 2007. 662с.
10. Інноваційний розвиток підприємства. Навчальний посібник / За ред. П. П. Микитюка. – Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015. 224 с.
11. Йохна М.А., Стадник В.В. Економіка і організація інноваційної діяльності: Навчальний посібник. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2005. 400с.

12. Тебенко В.М. Економіка та організація інноваційної діяльності: Навч. посібн. - 1 вид. / В.М. Тебенко/ Вид-во: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс». 2014. 302 с.
13. Андреева Л. О., Лисак О. І., Тебенко В. М. Вдосконалення управління проектами інноваційного розвитку підприємств торгівлі / Л.О. Андреева, О.І. Лисак, В.М. Тебенко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2020.
14. Економіка і організація інноваційної діяльності: Підручник / О.І.Волков, М.П. Денисенко, А.П.Гречан та ін; Під ред. проф. О.І.Волкова, проф. М.П. Денисенка. – К.: ВД «Професіонал», 2004. 960с.

8. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Освітній портал ТДАТУ <https://op.tsatu.edu.ua/course/view.php?id=2165>
2. Наукова бібліотека ТДАТУ <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>
3. Сайт кафедри <http://www.tsatu.edu.ua/et/navchannia/dyscypliny/>
4. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua>
5. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>
6. Internet.

Періодичні видання України з проблем інноваційного розвитку:

1. <http://www.banker.com.ua> - Банківські новини
2. <http://www.business.ua> - журнал "Бизнес"
3. <http://www.expert.ua> - журнал " Эксперт-Украина"
4. <http://www.dsnews.com.ua> - газета "Деловая Столица"
5. <http://www.kommersant.ua> - газета " Коммерсант-Украина"
6. <http://www.companion.ua> - журнал "Компаньон"
7. <http://www.investgazeta.net> - "Украинская инвестиционная газета"
8. <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1023-12> - Офіційний сайт Верховної Ради України
9. <http://www.stat.gov.ua> - Офіційний сайт Державного статистичного управління України
10. <http://www.biz-registr.com.ua/?ct=12> - Офіційний Регістр бізнес-сайтів України і зарубіжжя
11. <http://www.min.gov.ua> - Офіційний сайт Кабінету міністрів України
12. <http://www.zoda.gov.ua> - Офіційний сайт Запорізької обласної державної адміністрації
13. <http://www.zp.stat.gov.ua> - Офіційний сайт Запорізького обласного управління статистики